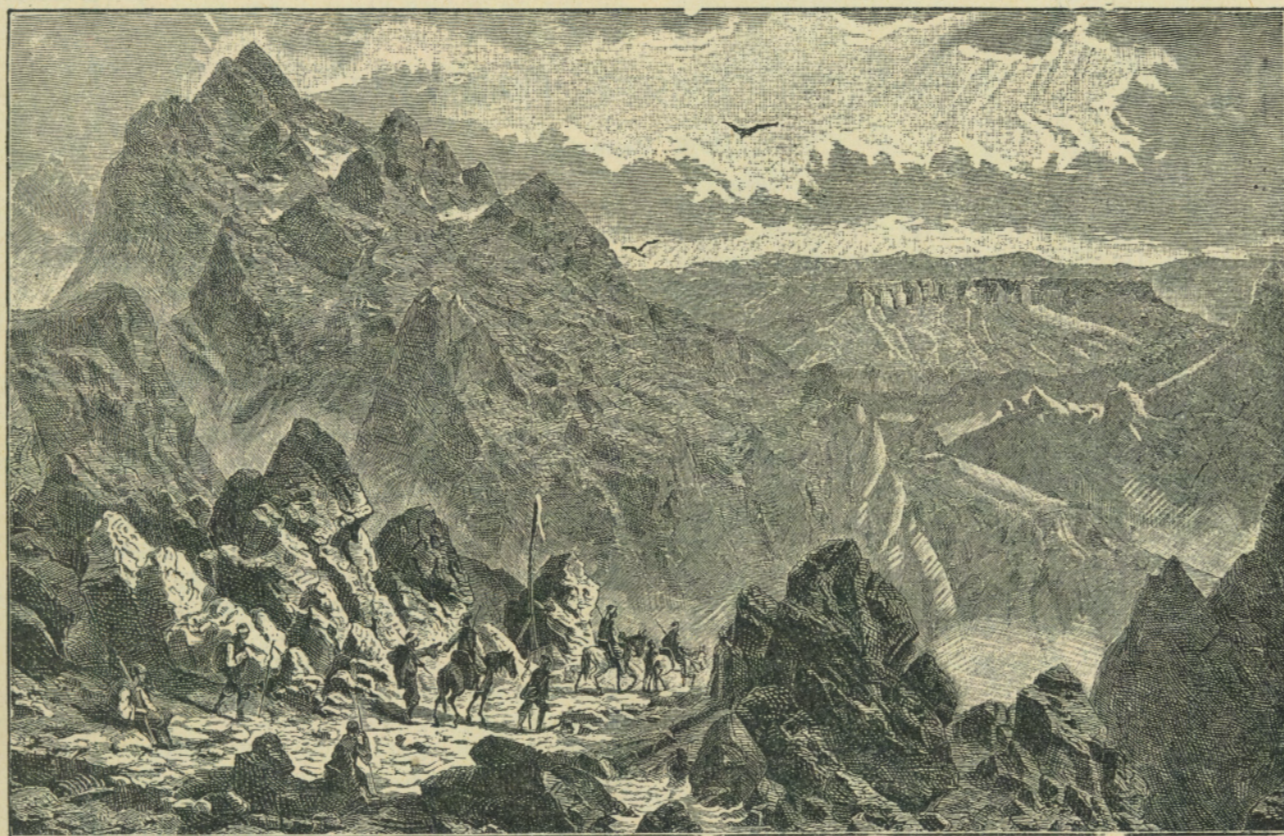

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

Год. XXII.

Мартъ — 1930.

Книга 3.

по Каницъ

РУСАЛИЙСКИЯ ПРОХОДЪ И МАРА ГИДИКЪ

Погледъ къмъ Мусли чалъ и Чемберли

фот. В. Поповъ

РУСАЛИЙСКИЯТЪ ПРОХОДЪ

По Ф. Каницъ

Следъ два часа пътъ навлѣзохме въ гъста гора, пострадала на много мѣста отъ страшни опустошения. По дълбоко отъ мжкитѣ на възкачването, отъ страхътъ предъ нѣкъде лежащитѣ на пътя, злосторници, ме обхвана тжгата за нанесенитѣ смъртни рани на толкозъ величествени гиганти. А чиновницитѣ въ Стамбулъ? Тѣ малко се грижатъ за нѣща, които могатъ да нарушатъ тѣхния сладкъ кефъ, насѣдали по мекитѣ дивани. Да, ако можеха да дойдатъ горитѣ при тѣхъ! Нищо не се е направило до сега отъ страна на държавата за закрила на гората, и когато това нѣкога ще се направи, съ горитѣ на Балкана ще бжде свършено. Азъ виждамъ какъ това, което се запазва отъ бравата на селянина, се предава после на хищния спекулантъ. Аллахъ билиръ, аллахъ керимъ! И чиновницитѣ на така наречения горски департаментъ въ Стамбулъ ще продължаватъ да турятъ въ джобоветѣ си голѣмитѣ заплати, ще се радватъ на хубавитѣ бакшиши, когато вече гората въ турската държава ще е станала отдавна само единъ споменъ.

Едва на 1200 м. височина, следъ като преминахме идящата отъ юго-западъ тъмна Мръдна и кристалноясната Рибна, при леденостудения изворъ Студени кладенецъ, можахъ да се порадвамъ на една истинска букова гора. Намирахме се въ романтична пустошъ, дето изпаднахме на ясни следи отъ мечки, а следъ това картинитѣ така бързо се мѣнѣха, че азъ едва можахъ да ги отбележа съ нѣколко бързи линии. „Господине, ако

толкозъ много обичате камъни, вода и дървета, ще видите скоро още по-хубави!“, казваше нашия водачъ Венко. Суровиятъ пастирски синъ криеше въ себе си истинско природно чувство. Не се мина малко, и азъ за първи пътъ чухъ презъ моето балканско пктуване плѣсъка на единъ голѣмъ водопадъ; неговата вода блѣстѣше между зеленината и когато ме попрѣскаха хладнитѣ капчици, зърнахъ презъ многобройни пролуки да се промѣква той шумящъ къмъ югъ, отвсѣкъде притѣсненъ отъ стрѣмни скали. Меланхолични, свѣтли облачета се мжчеха да закриятъ чудната картина, но отдѣлни слънчеви лъчи се промѣкваша, разпрѣсваха ги за минутка, и предъ насъ се изпречваше ясно единъ отъ най-високитѣ върхове на Балкана — Мара-Гидикъ.

Никакъвъ изследвачъ преди мене не бѣше минавалъ този пътъ, никой не знаеше за съществуването на този единственъ по величественост водопадъ, а и моятъ водачъ не познаваше едно име за него. Такъ, въ правото си на пктникъ въ такъвъ случай, покрѣстихъ го въ знакъ на благодарственъ споменъ за голѣмитѣ заслуги на моя починалъ приятелъ д-ръ Ами Бое, този ученъ пионеръ въ Турция (1835—1838) — Водопадъ Ами Бое. Надѣвамъ се, че това име ще се възприеме отъ българския народъ и за въ бждеще ще се назовава така въ негова честь.

Наново се покатерихме нагоре, много стотици метра имаше да изкачваме и чакъ при Добревъ гробъ да починемъ, Това бѣше една мжчна

работа за нашите коне. Високото 1671 метра плато, обаче, представяше такъв ориентиращ пункт към север, какъвто по-добър ние не можахме да желаем за изворната област на Росица. Изкачвайки се по-нагоре от развалините на стар караулен дом, прогоних нколко грамадни орли, нахвърляли се на един паднал и изоставен кервански кон. Псните на славеите отдавна бха останали далеч зад нас, нашир и дълж ни обхващаше една чудна природа. Само съседните хълмове на изток показваха зелени храсти и отдлни дървета, между тях Поморявецът с върха Зеленковец. На запад тъмни облаци минаваха и заминаваха край безлесните чуки на Мара-Гидик. А помежду тях се простираха подобно на море разпрснати низки върхове, които се назоваха от Венко като Селище, Кравеник, Острец планина.

Съ това азъ приключих изследванията на областта на Янтра. След нколко минути към юг и ние преминахме водораздла между Егейското и Черно море. Веселото, мелодично шуртене идеше вече от главния извор на тракийската Тунджа, която се образува от две потока. През стрмна, скалиста долина, характерни за южния склон на Балкана, Тунджа тече надолу и се спуска към Казанлъшкото поле. Успоредно съ поточето се провира развалена пътека към равнината. Нкога тя е била културен, посещаван път, по който ставали съобщенията въ римско време между долината на Тунджа въ Тракия и на Янтра въ Мизия. Най-последнахме Русалийския проход, най-високият от всички балкански проходи.

Студен въздух ме лхна от планината. Според моите измрвания проходите над морската височина е 1930 м. Най-високият връх, обаче, трбва да е съ още 400 м. по-висок, което заедно прави нщо 2330 метра и Мара-Гидик не само че се мри съ прочутата Витоша при София, но е един от най-високите пунктове между Адрия и Понтусъ.

Погледнати от Русалийския проход, високите балкански върхове, съ своите скалисти спусци, урви и дълбоки долини, дето слънцето никога не прониква и през цло лто се таят снежни пръспи, правят дълбоко, странно впечатление. Тук, дето природата твори, създава и руши, царува нкакво гробно млчание. Като че тази безспирна твореща прасила нкъде е заспала въ тържествен сън. За тези чувства принасяше много и дълбокия и син лазур, простнал се и зацарил навскъде.

Напразно се стремеше юкото да избгне налегналата ни меланхолия. Кждето и да спреше погледът, навскъде се изпречваше картината на смъртта. Не се виждаше никакво живо същество, само нколко орли високо се виеха и се губха като точки въ небесата. На пътя лежеха разпрснатите кости на кервански коне, там н-

къде до котловидната вдълбнатина, изпълнена съ снег и покрита като че съ скжсан парцал, се показваха груби камъни-паметници на загинали от разбойници или затрупани от снежни бури пътници. Зимата тук трбва страшно да бушува. Често споменавания хайдут Панайот Хитов, подгонен от турците, избгал въ тези мста, така описва ужасите на балканския проход: „Върътъ бушуваше като бсен, снегът блещеше ослпително блго, ркити и горските потоци шуртха съ плач, вълци нкъде виеха, а отгоре преминаваха и зимни птици — иначе нищо

Водопадъ Ами Буе подъ Мара Гидикъ по Каницъ

друго не можеше да се чуе. Бше ни страшно трудно да се движимъ напред, от време на време потъвахме дълбоко въ снега. Въ тази нощ едва можахме да измиемъ триста крачки, върътъ ни подхвърляше на кждето си иска, а понъкога ни и събаряше“.

Ние починахме на върха и водачът Венко даде нколко вистрела от възторг. Вече името Русалийски издава на изследвача, че тук е един пункт, дето според върването на българите обитават самодиви, съблазнително хубави горски дъви, които далеч от любопитното око на човка, празнуват своите мистични игри. Не биха

измислили тѣ по-удобно отъ това Русалийско поле за тѣхнитѣ нощни игри, тукъ въ подножието на Мара-Гидикъ, подобно на грамаденъ олтаръ, дето уморени отъ танцъ и игри, при сипване на зората отлитали на югъ при водопадитѣ на почивка. И сега се намиратъ още предания за тѣзи езически русалийски празници.

Още четири вѣка преди нашата ера, обаче, както това показватъ монетитѣ и могилинтѣ гробни находки, елинската цивилизация е докоснала Балкана. Гръцкитѣ търговци, съ своитѣ стоки, вмъкнали едновременно и своя езикъ и своитѣ богове. По-късно дошлинтѣ римляни не сж могли вече да ги изтикатъ. Даже гръцката култура проникнала оттаткъ Балкана, но тракийскитѣ племена преобразили гръцкитѣ богове споредъ своитѣ собствени чувства. Аполонъ, богътъ на музитѣ въ тракийския пантеонъ билъ вече богъ-ловджия, Диана — била обърната въ въоръжена жена-мжжъ.

Балканътъ прониква въ най-далечнитѣ легенди на еленизма, той е любимо седалище на тѣхния възхваляванъ пѣвецъ. Въ най-дълбока самота, избѣгвайки свѣта, тамъ оплаквалъ и жалилъ Орфей за Евридика. Где би могълъ другаде да пустне струнитѣ на лирата си тракийския пѣвецъ, отколкото тукъ на най-високия балкански върхъ, отъ дето пълнитѣ съ жалъ и скръбъ звуци сж отлитали въ тракийскитѣ и мизийски полета и прониквали далечъ къмъ Хебъръ и Истрось (Дунавъ). Тукъ Орфей останалъ чуждъ на всѣка нова любовна страсть, и когато пѣлъ, потрепвали скалитѣ на Исмарусъ (Мара-Гидикъ?) отъ копнежъ и сладко желание, дивитѣ зверове напускали скривалищата си и легали смирено при краката му, цвѣтята отваряли чашкитѣ си и пълнили съ сладкъ дъхъ неговия тронъ.

Цѣлата природа оплакала убития свой любимецъ. Главата и лирата на божествения пѣвецъ отнесла Тунджа къмъ Хебъръ (Марица); лирата запазилъ Аполонъ, главата станала на драконъ и отъ прѣсналата се кръвь израстнало цвѣтето *Cithare*, тамъ нѣкъде въ Родопскитѣ планини.

Силни вѣтрови удари ми напомниха, че на Хемусъ сж и дворцитѣ, дето гърцитѣ и римлянитѣ поставили всички бури.

Хемусъ и Родопитѣ сж увѣковѣчени въ много монети отъ времето на римскитѣ императори. Хемусъ представенъ като седящъ юноша, около него налѣгали диви зверове. Родопъ, сжщо седяща, съ цвѣта въ ржката и до краката. Искатъ да кажатъ, че това сж рози. Азъ, обаче, мисля, че цвѣтята, които Родопъ държи въ ржцетѣ си сж *Haberlea Rhodopensis*, открити първомъ въ Родопитѣ отъ Фривалдски, а отъ Јапка сжщо въ Балкана. Това ще да е и израстналото отъ кръвта на Орфей цвѣтѣ *Cithare*, което, поставено въ ржката на Родопъ, иска да изрази скръбта за обърналата се въ скала негова любима.

Докато се носѣхъ отъ Русалийския проходъ далечъ назадъ въ митологическия свѣтъ и мислѣхъ за миналото — каквото е било, е, и ще бжде, моето перо не почиваше. Профилитѣ на Мара-Гидикъ бѣха за първи пѣтъ очертани отъ човѣшка ржка, а художника Ригеръ ги предаде после великолепно въ бои.

Далечния кржгозоръ отъ Балкана, прочутъ още въ класическо време, накарало Филипъ III, ждния за подвизи наследникъ на великия свой съплеменникъ, да се изкачи съ своя синъ Персей на най-високия балкански върхъ. Вѣроятнo македонския царъ се възкачилъ на Мара-Гидикъ, като е миналъ северно отъ Филипополисъ презъ Гьопсата. Съ единъ погледъ той искалъ да обхване цѣлата област на своето честолюбие, онази областъ, която той трѣбвало да обхване съ войнственитѣ си планове. При Киноскефалось, обаче, Римъ задушилъ тѣзи планове (199 г. пр. Хр.) за всички времена, а петдесетъ години по-късно Македония била вече римска провинция. Скоро римскиятъ орелъ преминалъ и Русалийския, и другитѣ проходи на Балкана. Неговитѣ долини, обаче, трѣбвало преди това много да се червятъ отъ кръвта на легионитѣ, преди и Мизия да стане сжщо такава провинция (29 г. пр. Хр.).

Самодиви и еленски богове-херой отдавна сж изгонени отъ Балкана. Дълбоко долу, обаче, въ една скжтана южна долина на Мара-Гидикъ, лежи друго прочуто свещенно мѣсто на тракийското християнско население. То е манастирътъ Света Богородица, посветено на светата дѣва Мария. И езическитѣ балкански племена, борили се срещу македонското — римското иго, сж измрѣли; но и сега, следъ две хиляди години балканскитѣ хора сж чужди на всѣко иго. Турчинътъ избѣгва страховито високитѣ балкански райони, и даже добре въоръженото заптие рѣдко се осмѣлява самъ да пѣтува тукъ.

Азъ се страхувамъ да повтарямъ всичко това, което се открива предъ насъ следъ като преминахме Русалийския проходъ. Това сж сжщитѣ изненадващи контрасти, между северъ и югъ, както това е при западния Шипченски проходъ. Това сж сжщитѣ картини, нарелени отъ природата съ разточително великолепие. Само че тукъ не се слиза така бързо въ долината долу, сжщо така изпълнена съ розови градини и орѣхови гори. Дветѣ надлѣжни долини около Карлово и Казанлъкъ се дѣлятъ при Калоферъ отъ една гърбица съ посока северо-югъ, която сжщевременно дѣли Гьопсата (Стрѣма) отъ Тунджа.

Слизането сжщо така бѣ изпълнено съ чудни картини. Високо горе по лѣтнитѣ пасища се трупаха вълнести овце и страни пастистри. По-рано туркменскитѣ притежатели на овце-юрюци отъ Перинъ дагъ, следъ като използвали зимнитѣ пасища около Солунъ, прехвърляли се презъ лѣтото по балканскитѣ висоти, и затова издигащия се зеленъ хълмъ предъ Мара-Гидикъ е нареченъ

Юрюкът тепеси. Тъзи юрюци сж пръснати останки отъ едно нѣкога силно азиатско-номадско племе, което споредъ изследвачи и днесъ се намирало въ значително число въ Мала Азия отъ Анадола до Цезареа и стигало до Коня. На около 1500 м. височина попаднахъ на едно изградено отъ дървета поселение на това търпеливо пастирско-номадско племе. Тѣ бѣха построили своитѣ колиби, сиренарници и обори въ едно доста обширно, почти барикадирано отъ плетъ мѣсто. Цѣлъ роякъ

кучета възпрепятствуваха всѣко наше приближаване, а и намиращитѣ се вжтре жени и деца не дадоха и признакъ да ни закрилятъ отъ злитѣ песовете. Ако се сжди по носията, тѣзи овчари сж отъ западна Македония, сигурно цинцари.

Гората навсѣкжде тукъ не сжществуваше вече и нѣмаше повече какво да се поврежда, както това е по северния склонъ и въ Родопитѣ. Тѣзи номади-пастири сж едно голѣмо зло за горитѣ.

Калоферъ приближаваше все повече и повече.

И. В.

НА КОЛЕДА ИЗЪ РИЛА

Желанието ни бѣше да бждемъ на Коледа изъ Рила, а при лошо време щѣхме да се задоволимъ и съ Чамъ Кория. Отъ София не тръгнахме съ голѣми надежди, — снѣгътъ бѣ почналь да се топи, а и тежка мъгла лежеше презъ цѣлия день надъ града. Решихме да минемъ презъ Костенецъ-бана. Отъ Вакарелъ, обаче, блѣснаха освѣтени въ слънце върховетъ на Родопитѣ и Рила; загасналата надежда наново ни озари.

Отъ гара Костенецъ до Долня-бана сега се отива само за нѣколко минути. Автомобилното съобщение е добро. Следъ почивка потегляме направо за Радуилъ. Пътътъ е отжпканъ и приятенъ; презъ цѣлото време слънцето ни гали съ топлиѣ си лъчи, а гледката предъ насъ е чудесна. Въ Радуилъ се събра да ни гледа цѣлото село. Безъ да се бавимъ и тукъ, продължаваме за Чамъ Кория. Пътътъ вие нагоре великолепно изъ планината, а снѣгътъ — бѣлъ, чистъ като кристаленъ прахъ, покрива всичко. Грамадитѣ и стари боро-ве, лѣте зелени, сега приличатъ на приказни видения, съ отпуснати надолу къмъ земята ръце. Наоколо върховетъ се открояватъ рѣзко на тъмносиньото небе, по което плава сега слънцето, прогонило и последното облаче. Тихо и топло е; не духва ни вѣтрецъ.

Настаняваме се да нощуваме. Снѣгътъ тази година е валѣлъ тихо безъ никакъвъ вѣтеръ и е нарисуваль вълшебно цѣлата природа. Навсѣкжде само коледни дървета, посипани съ бѣли звезди и диамантенъ прахъ.

Рано сутринъта потегляме съ трепетъ къмъ планината. Бѣше съвсемъ тъмно — фенерчето ни показваше пътя. До двореца Бистрица, шосето

бѣ отжпкано отъ шейни и ски, но нагоре снѣгътъ бѣ вече съвсемъ непокътнатъ. Никой преди насъ не бѣ минаваль нагоре тази година.

Презъ Радуилъ

фот. В. Поповъ

Имаше снѣгъ повече, отколкото очаквахме. И то хубавъ истински нафталинъ. Освѣтени отъ нашето фенерче, голѣмитѣ снѣжни кристали блѣстѣха, сѣкашъ небето бѣ изсипало милиони звезди тази нощъ. Скитѣ потъваха доста и правенето на пътека бѣ трудно. Редувахме се кой да върви първи.

На изтокъ небето бѣ почнало да побѣлява. Скоро първитѣ слънчеви лъчи се плъзнаха по срѣщнитѣ височини и ги позлатиха. Стана студено, та ние нетърпеливо взехме да поглеждаме къмъ слънцето. Но то въ този ясенъ день пѣплѣше бавно по сипеитѣ, прашаше много свѣтлина,

но сгрѣваше само нашитѣ надежди. Стигнахме мостчето — половина пътъ до хижа Мусала. Необходимо бѣ да подкрепимъ силитѣ си. Тукъ въ дола, низко по рѣката духаше слабъ, но остъръ вѣтъръ, който ни пронизваше и смразяваше. Бѣше невъзможно да се спираме. Усилихме хода и потърсихме наново слънцето.

Тишина, навсѣкжде царуваше тишина въ планината, скована отъ ледоветѣ на зимата. Снѣгътъ бѣ чистъ и рохкавъ. По него бѣха оставили следитѣ си множество животни, малки и голѣми, търсили вѣроятно презъ нощта рѣката. На едно мѣсто се нижеха следитѣ на дива коза, а успоредно вървѣлъ другъ зверъ, който искалъ да догони жертвата си.

Унесени всрѣдъ тази дивна прелестъ ние наближавахме бавно хижата. Тукъ по-нагоре, снѣгътъ бѣ нѣколко метра дълбокъ. Виждаха се само върхове на клека. За пешакъ, а дори и съ ракети, минаването въ този снѣгъ би било невъзможно, а ние се движехме свободно отгоре, носени отъ скитѣ.

Събрахме по пътя сухи съчки, натоварихме ги на раницата и скоро бѣхме и при самата новострояща се хижа. Тукъ ни очакваше страшно разочарование. Печката която стоеше презъ цѣлото лѣто на тавана на малката хижа, бѣ дигната и само тржбитѣ ѝ стърчеха, а всичко наоколо бѣ пълно съ снѣгъ. Новата хижа, солидна каменна постройка, макаръ и покрита вече, е още необитаема. Трѣбваше да запалимъ огънь на открито.

А гледката наоколо бѣ чудна: планински върхове, покрити съ посребренъ снѣгъ, черни озгбени по тѣхъ скали, и дълги, тъмни и студени сѣнки, разперени широко отъ югъ къмъ северъ. Отгоре на това синьо небе, прободено отъ бѣли и остри чуки, а нѣкжде тамъ се чернѣ пирамидата на Мусала. Настрѣхнали самотни великани, унесени, заспали подъ снѣга.

Захласнати така, стоимъ безмълвно и само гледаме чудесата на природата. Крайната ни цель бѣ хижата и въ ясенъ день до Алеко. Но внезапно плановетѣ ни се измѣниха. Времето ни подмами. Минаването по новъ пътъ бѣ нѣщо твърде съблазнително. Решихме следъ малкъ споръ, да потеглимъ къмъ Сарж-гьолъ.

Скоро потеглихме по отвеснитѣ прѣспи, що се спускатъ отъ върха чакъ до Бистрица, доста по-низко отъ самата хижа. Дълбаехме съ силни удари по снѣга пѣтечка, по която едва се задържаха скитѣ ни. Най-малкото невнимание, застѣпване на скитѣ или загубване на равновесие можеше да струва нѣкому живота. На мѣста особено, дето се подаваше на пътя ни нѣкой превитъ клекъ (ние, въпреки старанията си, често губѣхме старата лѣтна пѣтека), минаването ставаше опасно. На едно такова мѣсто подплъзника на единъ отъ другаритѣ се скъса, той се опита да мине по

надолу, подхлѣзна се и полетѣ по отвесната стена. За мигъ всички онѣмѣхме, но нѣкой му извика да удари щекиѣ си въ снѣга; това той успѣ да направи, свали скитѣ си, взе ги на рѣце и се покатери нагоре. Но при всѣки новъ опитъ да направи крачка, той политаше надолу, така че се отдалечаваше все повече. Това не отчая другаря; той трѣгна по хоризонтала, докато стигна до единъ ржбъ на прѣспата, дето имаше оголени скали. По тѣхъ успѣ да се изкачи при насъ. Това напрежение го доста много измори, потъналъ бѣ цѣлъ въ потъ. Но време нѣмаше за губене. Предстоеше ни още най-трудното: прѣспата срещу Чадъръ-тепе. Въ началото тя бѣ заледена и при риска да падне нѣкой пакъ, решихме да се качимъ на самия върхъ Дено, и отъ тамъ по неговия скалистъ гребенъ да се свлечемъ до Чадъръ-тепе.

Отново поехме нагоре. Далече на северъ веригата на Стара-планина, покрита цѣла съ снѣгъ и облѣна въ слънце, ограничаваше хоризонта съ межитѣ си заоблени върхове. Въ този ясенъ день билото ѝ можеше да се проследи отъ Комъ чакъ до Юмрукчалъ. Предъ нея като че съвсемъ близо, се издигаше Витоша, ослѣпително бѣла, но твърде малка въ сравнение съ планинския хаосъ около насъ.

На върха (2780 м.) сме, втори по височина следъ Мусала. Предъ насъ се откри цѣла рила — Рила при залѣзъ слънце зиме! Върховетѣ хвърлятъ единъ върху други тъмни сѣнки, а челата имъ горятъ въ огънь! Почти на равна височина съ насъ стърчатъ зжберитѣ на Мусала, а задъ нарѣзаното му било и дълбокия долъ на Бѣли Искъръ започва най-хаотичната частъ на Рила: тамъ се виждатъ Попова-шапка и Рупитѣ, по-нататкъ огромната бѣла стена на Мальовица, която свѣршва съ Еленинъ връхъ — настрѣхнали, черни скали, надвесени надъ монастирския долъ. На изтокъ Марица ни дѣли отъ назжбения гребенъ на Чемберли-чалъ, а задъ него се редятъ заоблениѣ била на Равни-чалъ и Белмекенъ.

Но скоро трѣбваше да се простимъ съ нѣмитѣ великани, които ставаха все по-студени и по-страшни. Сваляме скитѣ и почваме да слизаеме по отвесния скатъ. Всѣка крачка трѣбва да се мѣри, а сме вече много изморени.

Следъ половинъ часъ сме долу. Предъ насъ е Чадъръ-тепе, а задъ насъ следитѣ отъ стѣпките ни по отвесния и настрѣхналъ склонъ. Тукъ слагаме пакъ скитѣ и като заобикаляме Чадъръ-тепе, спускаме се презъ клека за къмъ Сарж-гьолъ. Скоро стигнахме и до шосето, но наоколо е вече здрачъ. Превалѣме и последния наклонъ презъ клека. По него се спуска нашия другаръ Н.; наклонъ е голѣмъ, той добива значителна скоростъ и не вижда на шосето низкитѣ купчини, покрити съ заледенъ снѣгъ, попада въ тѣхъ, скитѣ измѣнятъ насоката си, едина кракъ силно се изви-ва,

изпращава и той пада въ снега. Кракът му въ колѣното е повреденъ и отъ болки пада на земята.

Тъмнината пада бързо. Направляме шейна отъ две ски, но се оказа невъзможно да се помогне съ това. Ранениятъ наново трѣбваше да стане и

съ наша помощ да се движи напредъ. Въ Ситняково ни посрѣщатъ, даватъ ни подслонъ, а после съ повикана кола заминахме надолу.

Може би този пътъ имахме щастие. Планината другъ пътъ не би ни простила.

З. П.

ТУРИСТИЧЕСКОТО ДВИЖЕНИЕ ВЪ РОМЪНИЯ

До войната, въ Ромъния не е съществувало едно организирано туристическо движение, Туристи, бѣха много, но всѣки на своя глава. Карпатитѣ сж били кръстосвани по всички пѣтеки отъ тѣзи туристи. Но тукъ ставаше дума не за едно организирано туристическо движение, а за обикновенъ алпинизмъ.

Но следъ войната, този спортъ се създаде благодарение на това, че новитѣ земи, а особено Трансилвания, донесоха въ това направление едно съживяване, тъй като тамъ съществуваше туризма благодарение връзките на тия земи съ Германия.

Отъ предн 40 години, тѣзи земи имаха единъ определенъ туристически животъ, който се направляваше отъ така нареченитѣ „ферайни“, дружества създадени по германски образецъ и които иматъ само спортивенъ характеръ.

Тѣзи дружества бѣха градски и създадени повече за физическото развитие на членоветѣ. Никакви други политически или економически цели. Въ това определено направление слагаше се една голѣма дейность за да се улеснятъ излетитѣ на разни любители.

Пѣтищата и пѣтекитѣ сж били винаги ukazани по една добре изучена система, а хижитѣ поставени навсѣкжде, кждето нуждата го изискваше.

Всички тия сдружения се събраха по-късно въ сѣюза, нареченъ „Carpatenverein“ за да могатъ да направляватъ и контролиратъ по добре техническитѣ работи по усъвършенствуването и физическото развитие на членоветѣ.

Спортивното дружество „Carpatenverein“ може да се счита като клонъ отъ голѣмото германско д-во „Alpenverein“ отъ когото получава, освенъ туристически направления, но и парични субсидии.

Въ стара Ромъния, влиянието отъ това туристическо движение се прояви чрезъ основаването на една туристическа група наречена отъ начало „Ханъ за пѣтници“ („Hanul drumetilor“), а по-късно: „Ромънски Турингъ клубъ“, което, по

Предъ новата хижа Мусала

фот. В. Поповъ

уредбата си прилича напълно на трансилванскитѣ ферайни.

На Ромънския Турингъ клубъ се дължи уредбата на пѣтищата по южната страна на Карпатитѣ, което дѣло заслужава всичката похвала.

Освенъ тази дейность, отъ чисто туристически характеръ, Турингъ-клуба се сили да развие вкуса за излети въ самата Ромъния чрезъ печатането на илюстрирани брошури, въ които всѣки кѣтъ на страната е подробно описанъ.

Както „ферайнитѣ“, така и „Турингъ-клуба“ се класиратъ, споредъ както видѣхме по-горе, въ рамките на специалния туризмъ, — алпинизма.

Безспорно, че тѣ съставляватъ едно звено отъ общото туристическо движение въ Ромъния, но не може да се рече, че представляватъ сили съ

политико-економически характер. Тъ сж, и ще останат само сдружения съ специално определен характер.

Туризмъ, въ модерната смисъл на думата, означава пренасяне на отдѣлни лица или въ групи, било за развлечение, било съ възпитателна целъ. Тъзи две цѣли съставляватъ частъ отъ политиката на всѣка държава и тя влияе върху економическия напредѣкъ на голѣмитѣ центрове, както и на курортитѣ.

Туризма е едно отъ първитѣ проявления за усиление на международнитѣ връзки. За това,

Всрѣдъ снѣговетѣ

фот. В. Поповъ

всичкитѣ държави подържатъ този туризмъ съ огледъ на политически интересъ както и на материална почва.

Въ Ромъния, това нѣщо е било схванато отъ нѣколко лица, които отбѣгвайки, до колкото е възможно, бюрократическата опасностъ на държавата, и които се опитаха да дадатъ едно широко приложение на туризма подъ най-голѣма независимостъ.

Така се основа „Академическото туристическо дружество Ромъния“, което има една широка програма на дейностъ.

Това дружество има за задача:

1. Развитие вкуса за излети, съ възпитателна и за развлечение целъ, като организира при най-добри условия пътувания въ странство.

При тия излети въ странство не могатъ да участвуватъ други лица, освенъ членове на дружеството, които обезателно трѣбва да иматъ висше образование.

2. Уреждане на излети въ самата страна, за опознаване на природнитѣ хубости, както и за реализиране на премѣствания на пари отъ столицата къмъ провинцията.

3. Урежда посрѣщане на чужденци съ целъ да ги опознаятъ съ богатствата и хубоститѣ на страната, както и да улеснятъ прилива на чужди пари.

4. Пропаганда въ странство чрезъ картини, брошури, афиши, фотографии и пр. пакъ съ целъ да се направи по-известна Ромъния въ странство.

5. Реализиране на усъвършенствувани превозни сръдства (спални вагони, автобуси и пр.) съ целъ да улесни пътуването на ромънитѣ въ странство или на чужденцитѣ въ Ромъния.

6. Участие въ всички международни туристически конгреси и държи здрави връзки съ всички еднородни д-ва отъ странство, съ целъ за обща дейностъ, въ смисълъ да се развие духъ на международно приятелство, единствения залогъ на трайния миръ.

Така че въ сжщностъ, това дружество е единственото въ Ромъния, което работи многостранчиво на туристическото поприще, така както е създадено въ напредналитѣ европейски страни.

На страна отъ вмешателството на държавата, отъ която то се надѣва да получи единъ день подкрепа, това д-во прави голѣми усилия въ изпълнение на програмата си.

Така че, освенъ това автономно д-во, държавата не притежава никаква туристическа организация. Има единъ проекто-законъ, който сигурно ще бжде прокаранъ презъ парламента, и който предвижда основаването на една специална туристическа служба, при едно отъ министерствата.

Ролята на тази дирекция не ще бжде оная да организира излети, а да наблюдава и помага туристическото движение.

Държавата ще продължава да остави автономията на сжществуящитѣ туристически групи. Но ще ги има подъ нейния мораленъ контролъ.

Туристическото движение ще продължава да расте въ автономическа форма и по частна инициатива, а държавата ще наблюдава и помага.

Само така ще спечели и държавата и идеята за международното сътрудничество чрезъ туризма.

В. Хрисику

АИДАА

Отъ Хасковскитѣ бани трѣгваме по шосето за Брѣстово. Презъ това село е най-удобниятъ пѣтъ къмъ Аидаа, макаръ че се прави голѣмъ завои, почти въ видѣ на подкова, по чиято страна трѣбва да вървимъ. Ранно утро. Слънцето едва не отскочило надъ хоризонта, а горещината е така непоносима, щото ни се струва, като че ли и насрѣщнитѣ върхове отразяватъ жаркия лѣхъ. Цѣлото небе трепери изпълнено съ лека омара, която разсѣва слънчевитѣ лѣчи и увеличава задухата. Ние сме на едно вълнообразно плато, на всички посоки монотонно, разтлано, потънало въ сива свѣтлина, като че ли отразена отъ небосвода. Крайнитѣ възвишения действително изглеждатъ слѣти съ небето. Картината, колкото и нерядостна, не е за насъ нито досадна, нито отекчителна. Има една особена прелестъ въ тия типични долнотракийски пейзажи, съ тѣхнитѣ грациозно следващи единъ по други ридове, изгубени въ далечината, станали почти прозирани наредени, като дантелени мрежи. Небето тукъ нѣма кристалния синъ блѣсъкъ, какъвто познаваме ние обитателитѣ на планината; то е замръжено, бледо, измѣтено отъ постоянния пекъ и нѣкакъ низко се спуща отъ всички страни и незабелѣзано се прелива въ лабиринта отъ хълмове. Слънцето прилича на металенъ дискъ, нажеженъ и прѣскащъ жаръта си; бѣлъ обрѣчъ отъ свѣтлина го стѣга, и то трепти като живъ елементъ, плененъ отъ невидими сили: ние дори дочуваме шумящитѣ искри на този Архипрометей. Една искра повече или помалко и цѣлиятъ нашъ свѣтъ ще заприлича на ледена маса или потокъ лава. Неволно азъ мислѣхъ за онѣзи далечни народи отъ миналото, които въ непосредствена близостъ съ природата, сж почитали въ него, съ творческия си инстинктъ, върното начало на всичко подвижно въ тая малка черупка, нашата земя, залутаната въ свѣтовния океанъ; това, което ние откриваме въ тѣхния свѣтъ като суевѣрие, въ сжщностъ е само безпомощността ни да проникнемъ дълбоко въ тѣхния мирогледъ, така сигуренъ и валиденъ за тѣхъ, както и ние не бихме могли да твърдимъ днесъ за нашия наученъ, но обезвѣренъ свѣтъ.

Следъ дългата суша цѣлата природа изглежда унила и безрадостна. Предъ насъ по редицата безкрайни низки хълмове се вие безжизнено като бѣла лента шосето за Хасково. Полуизсъхнали храсти ни съпѣтствуватъ, тревата — суха и стрита. Близко къмъ Брѣстово напускаме шосето и преминаваме по откритото плато безъ пѣтъ. Прореднѣли едри джбове стърчатъ изолирани и въ безпомощностъ. Тѣ даватъ сѣнка на селскитѣ стада, на заморения пѣтникъ. Нѣкога цѣлото това плато ще да е било гжсто обвито съ китна гора, но нехайно стопанисване, жестоката брадва —

наша действителностъ бърже е вършила своята унищожителна работа . . .

Селото Брѣстово, потънало въ единъ отъ спусъцитѣ на Аидаа, е глухо и бедно. Работната земя е камениста, земледѣлието слабо. Самото село е раздѣлено на две отдѣлни махали, отстоящи на четвъртъ часъ пѣтъ една отъ друга. Надъ селото вече почватъ редица остри конуси, надвесени стѣрмно надъ полянитѣ. Общото название за цѣлата верига зжбери, които сж се простнали

Предъ хижата Мусала

фот. В. Поповъ

въ южна посока, е Аида, а самиятъ върхъ е третия по редъ конусъ, цѣлъ часъ далечъ на югъ. Отначало низка джбова растителностъ, после букаши и габри, следватъ нашия пѣтъ. Първиятъ върхъ надъ селото, който ние отдалечъ бѣхме вземали за най-високия, е нареченъ Калето. Откъмъ южната си страна той е покритъ съ едри камъни, които вѣроятно сж били смѣтани за гравивенъ материялъ; обаче ние не открихме никакви следи отъ постройки. Току подъ насъ на единъ превалъ, остри камъни стърчатъ отвесно забити въ земята, като че ли игра на нѣкой незнаенъ великанъ. Гледката на западъ е по-жива. Върху насрѣщнитѣ височини приютени въ пазвитѣ на

родопските издънки се виждат наредени села — Буково и др. — Тамъ нѣкъде се очертава и прекъпътъ за Станимашкото поле. Далечъ по на западъ се открояватъ и неспокойнитъ силуети на Бачковската планина и се губятъ все по на югъ въ едно море отъ планински очертания.

Ние сме на върха. Празнична тишина цари навредъ. Въ небесния лазуръ високо надъ насъ

единъ орелъ се вие въ широки кржгове. Скоро му дотегна и той плавно и бързо сви надолу и се изгуби отъ погледитъ ни. Нѣкъде подъ насъ се чува нервни удари на брадва и като печаленъ стонъ отекваха болно въ тишината.

Стоимъ, гледаме дълго къмъ полето, къмъ планинитъ на югъ и после тръгваме назадъ.

Стоянъ Велковъ

РАБОТА ВЪ ПЛАНИНАТА И РАБОТНИ РАЙОНИ

На Кюстендилския конгресъ се прие по принципъ създаването на работни райони въ планинитъ на всички наши клонове. Познати ни сж условията за работата въ повечето наши планински клонове, и знае се, че тѣ не сж въ състояние, сами да изнесатъ огромната работа, която трѣбва да се извърши въ планинитъ, за да могатъ да се смѣтатъ тѣ като „благоустроени“ въ туристическо отношение. А работата е не само огромна, но е и благодарна.

Съ създаването на работнитъ райони ние ще постигнемъ две цели. Отъ една страна ще имаме правилно разпредѣление на творческитъ туристически сили, а отъ друга, клоноветъ ще могатъ да се откъснатъ отъ захвашането на мероприятия, които много малко иматъ общо съ планинарството. Освенъ това, ще имаме и едно засилване на излетната дейность, било съ трудови, било съ научни излети. Наистина това иска превъзможване на силния локаленъ патриотизъмъ, който съществува на много мѣста, но имайки предвидъ, че въ последнитъ си конгреси ние единодушно подчертаваме, какво нашата организация, е организация на планинари, не се съмняваме, че планинарския духъ ще надвие и тамъ, и всички дружно ще заработимъ за планината, макаръ и тя да е далечъ отъ насъ.

Практически работата се слага така:

Научна работа. Тукъ спадатъ различнитъ проучвания въ района. Напр., геологиченъ строежъ, флора, фауна, археологични находки, събиране на етнографски, фолклорни и други материали и разработката имъ, и пр.

Културно-туристическа. Проучване на пжтищата и пжтецитъ въ района, маркировката имъ, създаване на карта пжтеводителъ, прокарване на нови пжтеки и ски пжтища, подържане и строене на нови мостчета, чешми и др. Грижи за запазване рѣдки цвѣта и растения, а най-вече на пещернитъ сталактити и сталагмити. Проучване на условията въ района, като удобенъ за ски и зименъ туризъмъ, създаване на удобства въ подстѣпнитъ за изкачване. Строене на хижи и подслони въ района. Грижи за създаване на спални и подържане на чистотата въ хотелитъ въ подстѣпния градъ

и редица още мероприятия, които водятъ къмъ привличането на туриста въ дадения районъ.

Въпреки всестранността на работата, която трѣбва да се извърши въ даденъ районъ, за да можемъ да го считаме като „благоустроенъ туристично“, сдруженитъ усилия на нѣколко клоната могатъ да я извършатъ успешно до край. Това, което не може да направи А, поради своята отдалеченость, ще го направи близкия Б; а това, което В не може поради липса на подготвени хора ще го направи С. По-долу прилагаме едно опитно разпредѣление на районитъ и клоноветъ. съ означение на най-главната работа, като чакаме тѣхния компетентенъ отговоръ за да се регистриратъ грѣшкитъ и презъ този още сезонъ да можемъ да се поздравимъ съ първитъ наченки на сериозна и планомерна работа.

Забележка. Цифритъ следъ всѣки клонъ показватъ, че неговата помощъ се иска въ района на първо, второ или трето мѣсто.

Пиринъ и Рила се обявяватъ за общи обекти.

Рила: Самоковски районъ (въ общи черти). Чамъ-кория, Сарж-гьолъ, Мусала, Демиръ-капия, Рибнитъ езера, Бричеборъ, Илийна рѣка, Рилска рѣка, Сухо езеро, Лѣви Искъръ, Самоковъ. Работа: Зимна и лѣтна маркировка на района, довършване хижа „Мусала“, проучване мѣстото на хижа-подслонъ Рибни-езера, издаване на пжтеводителъ-карта.

София (1), Самоковъ (1), Русе (1), Стара Загора (2), Пловдивъ (2).

Дупнишки дѣлъ. Районъ: с. Рила, Рилска рѣка, Попова шапка, Говедарци, Белчинъ, Дупница. Маркировка на пжтецитъ за Градинскитъ, Карагьолъ и Урдинитъ езера. Уредба на подслони при Градинскитъ езера и Рупитъ. Издаване карта-пжтеводителъ и пр.

Дупница (1), Перникъ (1), София (2), Плѣвенъ (2), Търново (2).

Родопитъ и Рила. Отъ Ибъръ до рѣка Чая. Долна баня (1), Татаръ Пазарджикъ (1), Пловдивъ (1), Стара-Загора (2).

Маркировка, постройка на хижа Белмекенъ, създаване карта-пжтеводителъ, пропаганда за основаване на клонове или секции въ Сестримо, Бълево. Проучване и уредба на въпроса за ползване отъ горския домъ Джафирица.

Пиринъ. Разлогъ (1), Банско (1), Ямболъ (1), Търново (2), Стара-Загора (2), София (2), Перникъ (2), Пловдивъ (2). Проучване. Маркировка. Грижи за запазване на еделвайса, изграждане на хижата на Разлогъ.

Западенъ Старопланински районъ. Отъ Дунава до Искърския проломъ и Понора. Видинъ (1), Бѣлоградчикъ, Берковица, Фердинандъ, Вратца (1), Мездра (1), Ломъ. Основно проучване и маркиране на „Леденика“ и „Магура“. Създаване на подслонъ при последната и грижи за нейното запазване. Създаване или възобновяване на клонове въ Берковица, Бѣлоградчикъ, Фердинандъ и Ломъ. Маркировка на Берковския балканъ. Уреждане спални въ града. Рекламирање на скалитъ при Бѣлоградчикъ.

София се заема съ района отъ Искърския проломъ по Златишкия проходъ. Организира клонове или помощни секции въ Орхание и Пирдопъ. Обща маркировка. Крайна цель — хижа подъ Мурташъ. Проучване.

Западенъ Централенъ районъ. Граници. Отъ Дунава по Искъра, Малки Искъръ, Стара-планина, Вадимата, Черни Осъмъ, Осъмъ.

Червенъ брѣгъ (1), Плѣвенъ (1), Ловечъ (1), Свищовъ (1), Карлово (1), Сопотъ (1), Русе (2). Възстановяване на клоноветъ въ Троянъ и Тетевенъ. Проучване на пещеритъ въ Малка и Голѣма Желѣзна. Деветашката. Маркировка въ районитъ на Веженъ, Козята стена, Амбарица, Юмрукчалъ. Постройка на хижа къмъ Козята стена по изборъ. Направа на спални въ скита Зелениковецъ. Мѣрки за запазване еделвайса по Козята стена и Текийското.

Източенъ централенъ районъ. Граници: Черни Осъмъ, Вадимата, Русалиитъ, Тѣжа, Тунджа, Твърдишкия проходъ. Клонове: Габрово (1), Търново (1), Казанлъкъ (1), Елена (1), Горна и Долна Орѣховица (1), Стара-Загора (1). Възстановяване на клоноветъ въ Дръново, Тревна и Севлиево. Маркировка, доизкарване на хижата при Мара-Гидикъ, създаване на подслонъ при Болуджа, грижи за еделвайса на Мазалатъ. Уреждане на спални въ Соколския манастиръ.

Източенъ районъ. Граници: Отъ Твърдишкия проходъ до Емине. Клонове: Шуменъ (1), Преславъ (1), Провадия (1), Варна (1), Айтосъ (1), Карнобатъ (1), Сливенъ (1), Русе (2). Маркировка, проучване. Постройка на нуждитъ подслони.

Странджа. Бургазъ (1), Малко Търново (1), Карнобатъ (2), Ямболъ (2).

Преди всичко пропаганда на Странджа чрезъ снимки и диапозитиви. Проучване и маркировка.

Аладжа манастиръ при Варна

фот. Х. фишеръ

Източни Родопи. Хасково (1), Пловдивъ (2), Пашмаклж (1). Проучване и пропаганда преди всичко.

Планината ни зове. Тя ще нарече свой онзи, който дохожда съ любовъ при нея, но който не се спира предъ нищо за да я изучи, онзи, който полага трудъ и грижи за да я направи достъпна, но същевременно и зорко бди надъ нея и я пази отъ разхищения.

Нека да бждемъ планинари!

В. К.

АЛПИЙСКИ МУЗЕЙ

(Впечатления отъ Емиль Дюпере).

Алпийски музей . . . това звучи на пръв погледъ странно. Това оскърбява моя алпийски ентузиазъмъ. Нима искате да поставите планината въ витрини! Какво ще станатъ въ мъртвитъ зали на единъ музей Алпитъ, които винаги сж заобиколени отъ небе, въздухъ, цѣли въ свѣтлина и слънце! Какъвъ жалкъ видъ ще добие алпинизмътъ като искатъ да го изложатъ на картини окачени по стенитъ!

И при все това . . . когато посетихъ Алпийския музей, разбрахъ колко много съмъ се лъгалъ. Разбира се, отъ него ние не бихме могли да научимъ нищо, ако ни бѣше възможно да живѣемъ въ планината презъ всички годишни времена, ако знаехме да откриваме безбройнитъ научни куриозитети, да изучаваме нейната топография, да си представяме всички художествени реализации, които тя може да ни вдъхнови. Но има нѣща, които не могатъ да се откриятъ съ единъ погледъ, които трѣбва да ни се обясняватъ. Известни еволюции, геологически или обществени, разширяватъ нашето разбиране за свѣта щомъ ни се представятъ въ ясна форма, чрезъ реконструкция и синтезъ, които повечето хора не могатъ, или не искатъ да направятъ. Къмъ всичко това се прибавя единъ сантименталенъ интересъ, напримѣръ въ това любопитство — лекомислено или малко мистично — за реликвитъ и трофеитъ.

Алпитъ за мнозина алпинисти сж мѣсто, кждето отиватъ да се забавляватъ. Но въ действителностъ тѣ представятъ цѣлъ единъ миръ, въ който човѣкъ е слабо ориентиранъ. Нищо по естествено тогава отъ неговото желание да проникне все по дълбоко въ познанието на този миръ. Колкото и да е несвършено, изучаването ще започне, когато се разгледатъ известни документи, такива, каквито може да ни представи нашия алпийски музей, който заслужва малко повече внимание срѣдъ алпиниститъ, по голѣмата частъ отъ които

се отнасятъ къмъ него съ безразличие и презрение.

Разхождайки се въ Бернъ, бѣхъ спрѣнъ въ една улица отъ единъ скроменъ и твърде обикновенъ надписъ. Той показваше сградата на алпийския музей, който азъ все мислѣхъ да посетя отъ деньтъ, когато научихъ случайно за неговото съществуване съ прочитането на единъ рапортъ. Сега, единъ свободенъ часъ преди заминаването на трена ми даде възможностъ да осъществя този проектъ.

Предъ стълбата, кждето се спирате предъ оригиналнитъ наброски, които Ксавие Имфелдъ донесе отъ своитъ топографски изследвания и които представятъ съ една съвършенна точностъ профила на често съзерцаванитъ върхове, преминаватъ бързо край нѣколко остатъци отъ ски и снѣжни ракети, за да се наведете съ признателна любовъ къмъ остатъцитъ отъ жилището на Нювшателцитъ. Двата червеникави блокове, върху които се четатъ гравирани и боядисани имената на Агазисъ и Вогтъ представятъ, съ ледената гора — една почтително тежка маса струпана край тѣхъ, последнитъ остатъци отъ бивуака на учениитъ изследователи на глетчера Унтерааръ. Въ друга зала намирате предметитъ, които сж служили на предшественика на Агазисъ, геолога и естественика Хюги; тамъ сж неговитъ чукъ, раница и каскетъ, вжже, неговия далекогледъ и хербарий. Може би нѣкои сж огорчени като виждатъ тѣзи реликви на прочути експедиции въ историята на алпинизма, изложени на невежественото любопитство на публиката; но за насъ, които придаваме една особена сантиментална стойностъ па безжизненитъ свидетелства на миналото, е радостъ да ги съзерцаваме, и тѣзи тѣй обикновени нѣща — чукътъ на Хюги, парчето отъ скалата, кждето сж се приютявали Агазисъ и Вогтъ възбуждатъ у насъ сжщитъ чувства, които ние изпитваме

предъ други инструменти на човѣшкото величие, като пияното на Шопенъ, или масата на Фаустъ.

По безразличенъ, посетителя минава край многобройнитѣ рѣдки, като японскитѣ пиолетъ и мрамора отъ Гринделвалдъ, преди да разгледа една по една фотографитѣ, които образуватъ нѣщо като атласъ на алпийскитѣ релефни форми. Миналото, настоящето и бъдещето на планинитѣ сж разкрити съ типични образци за несведущия, който вѣрва, че всички планини си приличатъ. По срѣдата на салона има колекция отъ пеперуди.

Голѣмата зала на музея изпълнятъ различни предмети. Моделитѣ на хижитѣ приличатъ на хубави, малко отекчителни играчки. Случай, да се смири модерния алпинистъ: каква заслуга има въ това, да се посещаватъ вилитѣ като Бѣлата хижа? Колцина между насъ щѣха тѣй усърдно да кръстосватъ планината ако имаха на разположение само хижки като старото убежище Паносиеръ? По нататѣкъ, голѣмитѣ витрини съ релефи (Сентисъ, Сервинъ, Мишенъ и др.) иматъ само исторически интересъ. Бѣше мания у нашитѣ дѣди да представятъ планинитѣ подъ стѣкло. Релефътъ трѣбваше да помогне въображението, което не можеше да си представи действителността споредъ една плоска географска карта. Въ наши дни, авиацията премахна художникитѣ-скулптори на планинитѣ. Сега ние виждаме релефа въ естествена голѣмина по точенъ и по живъ подъ крилетѣ на нашитѣ аероплани. Но въпреки всичко, тази грижа и настойчивостъ на човѣка за изучаването на Алпитѣ оставатъ похвални. Ето други свидетелства. По стѣнитѣ висятъ карти отъ 16 столѣтието до първитѣ опити да се представи терена съ хоризонтали. Между интереснитѣ документи да отбележимъ картата Дюфуръ (единъ отъ рѣдкитѣ познати екземпляри съ този, който притежава женег-

ския клонъ), оригиналтѣ на училищната карта на Швейцария отъ Кюмерли, върху която всички ние сме показвали съ бамбукова прѣчка градоветѣ и рѣкитѣ на разнитѣ кантони и най-после, оригиналниятъ рисункъ на единъ малкъ секторъ отъ картата Барбей — Иномината и двата глетчери, които я заобикалятъ. На среща сж изложени гравюри и рисунки, въ които е показано всичкото въздействие на алпийската природа върху въображението; следъ тѣзи изключително субективни картини, идватъ по обективни — панорамитѣ. Тукъ сж чудната фреска отъ панорамата Монъ Бланъ, рисувана отъ Ксавие Имфелъ (нейната репродукция не дава всичкото съвършенство на оригинала) и първиятъ познатъ общъ изгледъ — планинитѣ гледани отъ Аарбургъ, отъ художника Мишелъ де Кре.

Неосведомения посетителъ се спира не тѣй дълго при растенията, колекцията отъ мъхове и при минералитѣ. Даже групитѣ препарирани животни не привличатъ погледа за тѣзи, които сж ги виждали да скачатъ и летятъ посрѣдъ природата.

Но ето една витрина, където се навеждате съ внимание; най напредъ погледътъ се спира малко обезпокоенъ върху разнитѣ образци носилки и осъвършенствуващи раници, предназначени да ни носятъ, когато ние не можемъ да правимъ повече това . . . По-горе, за щастие, лицето просвѣтва при вида на играчкитѣ на планинскитѣ деца. Това е една хубава фолклорна страница, материализирана въ тѣзи бикове и крави отъ дърво, овци, козе и др.

Когато имате единъ свободенъ часъ въ Бернъ, идете въ Алпийския музей. Той ще ви научи на много нѣща.

ВЕСТИ И БЕЛЕЖКИ

Туристическия интересъ къмъ България.

Наистина е за очудване, че нашия Славянизъмъ излизайки отъ време на време, нѣма тази сила за да стане взаимно последователна връзка и опознаване, което би ни практически сблизило.

Че ние почти не се познаваме! Или познава ли нѣкой напр. България? Тази земя притежава толкова живописни мѣстности, толкова притегля къмъ себе си съ своята история, съ своитѣ събития презъ последнитѣ 60 години, съ своитѣ борби за свободата, и въпреки всичко това напразно търсимъ нѣкакъвъ отзивъ въ нашата литература. Почти всичкитѣ наши познания се ограничаватъ съ това, което написа за България К. Иречекъ и нѣколкото малко учени-слависти, малко описания на пътувания по България въ списанията и това е всичко. До днесъ нѣмаме и най-малкия пътеводителъ за България, а толкова много чудни красоти намираме въ западна и срѣдна България, или на югъ, и въ дунавската равнина и на красивото черноморско крайбрежие.

Само по себе си нищо не е ставало! Връзкитѣ ни съ Югославия сжко така не ни сж паднали сами отъ небето, трѣбваше да си ги създадемъ. Тѣзи връзки бѣха много лесно да се навържатъ при съществуването на бившата Австро-Унгарска империя, която ни обединяваше, отколкото съ България, по това време свободна държава, но е чудно, че до днесъ сме на мъртва точка съ нашитѣ познания на България.

И българскитѣ народъ има своята култура, има градове модерни, като тия на западъ, които презъ последното време бързо нарастватъ, има своитѣ културни институти, а сжко и туриститѣ въ България иматъ своитѣ дружества, своитѣ означени пѣтища, свои хижки, живѣятъ свой културенъ животъ, съ който трѣбва по отъ близо да се запознаемъ. Ще трѣбва да приближимъ България къмъ нашия по близъкъ интересъ, да я посещаваме, да я направимъ целъ на нашитѣ излети.

Чакъ сега презъ последнитѣ години почна да се поражда по-голѣмъ интересъ поне къмъ българскитѣ морски курорти на Черно Море и може да се каже,

че много любопитни заминават радостно за тамъ, безъ да се страхуватъ отъ мъчнотинитъ на дългия пътъ и връщаха се отъ тамъ съвсемъ доволни, даже възхитени. Сжщо голѣмо подбуждение бѣше и тазгодишното продължително посещение на българския царъ въ Прага и желанието му да се срѣщне съ наши сънародници на брѣговетъ на Черно Море.

Българскитъ морски куророти иматъ наистина много притегателностъ за гоститъ отъ Чехословакия, и има и достатъченъ изборъ: Варна, Анхиало, Месемврия, Бургазъ. Най-голѣмъ интересъ се оказва на Варна, стариненъ градъ и толкова младъ курортъ, който съ голѣмъ устремъ се мчи да задоволи своитъ гости, което и му се удава, и отъ година на година нараства и се пълни все по-вече.

Българското поморие и българската планинска вътрешностъ сж Елдорадо за нашия туристъ, защото така красива и девствена природа, така очарователни планини не се срѣщатъ често. Самитъ българинъ сж народъ много гостоприемеиъ и можемъ тукъ да се чувствуваме, като между свои братя. Въобще сега, когато славянскитъ туристи сж сдружени въ Асоциацията, за всѣки чехъ или словакъ е много лесно да пътува изъ България, защото всички сж посрѣщани съ приятелство и по възможностъ имъ се подпомага.

Нито отъ пътя за България не трѣбва да се плашимъ, въпреки че е доста дълъгъ и се минава презъ нѣколко държави, и така не могатъ да се избегнатъ многото провѣрки на багажъ, паспорти, билети и др., но тукъ трѣбва да се забележи, че българскитъ чиновници, — по желѣзницитъ и граничнитъ стражи, сж много вежливи и услужливи, така че на много чиновници отъ другитъ държави би могли да служатъ за примѣръ.

Ще се надѣваме значи, че вече идущата година много отъ нашитъ хора ще отпътуватъ за така малко намъ познатата България и сме увѣрени, че ще се върнатъ доволни и че ще препорѣчватъ всѣкому пътуването изъ България. Който иска да пътува за България да се обърне къмъ Българското Туристическо Дружество въ София, което ще ви даде по възможностъ най-добритъ информации.

Изъ Věstnik klubu českosl. turistu, 1930, кн. 1—2.

Рилски

КНИЖНИНА

Проф. Д-ръ п. Ив. Стояновъ, Практично и пълно РЪКОВОДСТВО ПО ТУРИЗМА за туристи, скаути, спортисти, юнаци, колоездачи, ловци и др. София, 1929. Книгоиздателство Родина, стр. 335 съ 196 фигури въ текста. Цена 90 лв. Одобрено и препорѣчано отъ Министерството на народното просвѣщение съ окр. №18902 отъ 17 юлий 1929 г.

Позната е малката книжка Хигиена на туриста, издадена отъ Б. Т. Д. презъ 1910 г., но това, което се дава сега отъ познатия туристъ и лѣкарь, нашъ почитанъ членъ, е нѣщо първо по рода. Въ тази голѣма книга е събрано всичко, което е нужно за туриста или спортиста, и то не вземано отъ книгитъ, но събрано и изпитано отъ живота. Искамъ, казва авторътъ въ предговора на книгата, да сподѣля съ по-младитъ туристи опыта, който ми е далъ живота въ туризма, за да го използватъ младитъ и избегнатъ нѣкои грѣшки и прекалявания, присжщи на младежта. Въ тази книга се засѣга туризма въ пълната смисълъ на думата, съ всичкитъ му малки подразделения. Туризмътъ се разглежда като нѣщо, което въздига ч-

вѣка къмъ висинитъ, дето всѣки се усѣща великанъ, стои високо надъ нищожния и дребенъ животъ. Отъ това общуване съ природата човѣкъ става по-уменъ, по-веселъ, по-добъръ и по-бодъръ въ борбата за живота въ полето или града. И авторътъ не е пожалилъ трудъ и грижа и е изпълнилъ блѣскаво задачата. Тукъ всѣкой ще намѣри това, което ще му е нужно вънъ на полето. Ще научи нѣщо за времето, за ходътъ, за псичивката, за дишането даже при хода. Ще научи какъ да се държи въ планината, ще научи техниката на алпинизма. За да се види колко много въпроси сж зачекнати въ книгата, трѣбва да се спомене, че само съдържанието обема цѣли 6 страници. Тукъ ще се отбележатъ само главнитъ отдѣли, съ които се занимава авторътъ:

1. Общо по туризма. 2. Облѣклото и принадлежноститъ на туриста, зименъ туризмъ. 3. Строителното дѣло на туриста. Туристична картография. Хижа и подслони. За водата и водоснабдяването. 4. Стануване и лагеруване. Ориентировка. Топография. 5. Храната на туриста. Кухнята на туриста. Готварска книга за туриста. 6. Хигиена и болеститъ на туризма и лѣкуването имъ. Списъкъ на необходимитъ лѣкарства за първа помощъ. Билки и импровизирана аптека на туриста. Първа помощъ при злополука. 7. Лѣтни колонии, почивни станции. Ние трѣбва да бждемъ само благодарни на почитаемия професоръ и нашъ опитенъ другаръ за тази му извънредно навременна и много полезна книга. Тя не се нуждае отъ препорѣчване. Тя е една необходимостъ.

— Ив. Велковъ, Изъ Роднитъ кѣтове.

Пътни бележки и впечатления. София, 1930 г., стр. 64. Цена 10 лв. Издание Хемусъ. Като кн. 8 отъ библиотека Нашата родина.

ДРУЖЕСТВЕНЪ ЖИВОТЪ

Конференция на организаторитъ при Бѣлг. Туристическо дружество. — На 3 февруарий н. г. при председателството на председ. на Ц. Н. г. Н. Галчовъ се състоя въ София 1-ата конференция на дружественитъ организатори. Присжствуваха организаторитъ на пловдивския, бургаския, шуменския, плѣвенския и врачанския райони и членоветъ на Ц. Н., а отсъствуваха организаторитъ на дупнишкия, търновския и ст.-загорския райони.

Конференцията се е занимавала съ изслушването на докладитъ на организаторитъ за състоянието на посетителитъ клонове и даване насоки за дейностъ въ клоноветъ. Посетени сж били клоноветъ въ Бургасъ, Карнобатъ, Сливенъ, Айтосъ, Бѣлово, Станимака, Пазарджикъ, Сопотъ, Карлово, Харманли, Хасково, Видинъ, Берковица, Варна, Преславъ, Провадия, Бѣлоградчикъ, Мездра, Фердинандъ, Попово.

Отъ докладитъ се констатира, че организаторския институтъ ще има да изиграе благотворна роль върху организационния животъ на дружеството — ще може да се поддържа по-тѣсенъ контактъ съ клоноветъ като бждатъ улжтвани и подпомагани въ дейността имъ.

Подчертано е:

1. Че ръководителитъ на клоноветъ трѣбва да бждатъ мѣстни хора, а особено службитъ на каснеритъ и секретаритъ въ клоноветъ да се заематъ отъ лица, които иматъ влечение и желание да изпълняватъ възложената имъ работа.

2. Клоноветъ да бждатъ въ близъкъ контактъ съ мѣстнитъ учреждения и взиматъ участие въ културнитъ прояви въ градоветъ досежно инициативитъ за

туристическата пропаганда и туристическия посещения. Въ връзка с това да се работи за създаване на туристически спални, където нуждата е голъма — Варна, Преслава, Карлово, Враца и др.

3. Клоновете да засилват дейността си за привличане и записване на нови членове, като за целта се пристъпи към уреждането на агитационни седмици. Да се действа за привличане въ клоновете на учителите историци, географи, които ще бъдат полезни въ просвѣтната ни дейност.

4. Клоновете да пристъпят към учредяването на съборния фондъ, който ще им даде възможност да бъдат представявани винаги въ съборитѣ.

5. Конференцията взема актъ отъ докладитѣ за добритѣ отношения съ мѣстнитѣ клонове отъ Ю. Т. С. и върва, че такива сж установени вече въ всички клонове.

Председателътъ г. Галчовъ изтъкна, че положението въ голъмитѣ градове е стабилизирано, но трѣбва да се работи за сжщото и въ малкитѣ градове. При бъдещата дейност да не се допуска основаване на клоноѣ, ако липсват условия за добра туристическа дейност и подходящи лица, които да основатъ и стабилизиратъ клонъ. При своитѣ обиколки организаторитѣ да четатъ популярни сказки съ диалогитѣ за да възбудятъ интересъ къмъ природата. Да се използватъ и областнитѣ и излетнитѣ срещи за създаване добри връзки между клоновете и общъ интересъ къмъ дружественитѣ работи. Да се настоява за уреждането на агитационни седмици, които да бъдат и такива за А. С. Т.

Следъ като се изслушаха доклада на секретар-касиера на Ц. Н. за състоянието на последното и предложенията на г. г. организаторитѣ за използването на филмитѣ на киноуниверситета, използването на диалогитѣ служба, набавянето на проекционни апарати, пласирането на списанието, председателътъ г. Галчовъ благодари на г. г. организаторитѣ за присъствието имъ на конференцията и пожела съ още по-голъма енергия да съдействуватъ за засилване на дружеството.

Къмъ дружественитѣ членове.

Ц. Н. е отправило покана до клоновете за уреждане агитационни седмици, презъ които да се възбуди въ обществото по-голъмъ интересъ къмъ дружеството и къмъ туризма въобще, като културно и обществено движение.

По този случай на всички членове се налага да проявятъ по-живъ интересъ спрямо организацията и чрезъ всестранно подпомагане на клоновитѣ настоятелства въ дейността имъ, да съдействуватъ за постигане резултати, които ще задоволятъ нуждитѣ на туристическото движение.

Всички членове трѣбва да участвуватъ въ изнасянето на агитационнитѣ седмици. Нека се подкрепятъ клоновитѣ настоятелства!

Срещи. — На 2 мартъ н. г. въ гр. Шуменъ ще се състои среща на клоновете отъ северо-източна България, която ще се занимае съ следнитѣ въпроси: 1) работа въ планината (изучаване района отъ Ст.-Планина, маркиране, запазване природни и исторически бележитости); 2) определяне райони за залесяване; 3) спални; 4) съборенъ фондъ; 5) агитационна седмица (като се свърже съ седмицата за А. С. Т.); 6) маркиране.

На 9 мартъ ще се състои среща въ Ст.-Загора на клоновете отъ южна България, която ще заседава при сжщия дневенъ редъ.

Бълг. туристическо д-во „Сърнена гора“ — Ст.-Загора съвмѣстно съ юношеския туристически съюзъ „Верея“ устройва туристическа фото-художествена изложба отъ 26. I до 9. II. 1930 г. Изложбата била открита официално следъ изсвирване „Марша на туристѣтѣ“ и нѣкои концертни нумера отъ духовата музика

на мъжката гимназия, подъ диригентството на учителя по музика г-нъ П. Спиридоновъ и изпълнение на хорови нумера отъ туристическия хоръ, Д. Тенчевъ, п. окр. учил. инспекторъ при откриването казалъ следнитѣ думи:

Уважаеми господа,

Считамъ се щастливъ, че менъ се падна честта да открия тая тъй мила, тъй скромна, но тъй величествена по замисълъ и целесъобразностъ художествена-туристическа изложба, чийто тъй малки, тъй семпълъ картини криятъ въ себе си преживѣнитѣ естетически безпредѣлни чувства на хилядитѣ поклонници на природата.

Наистина, човѣкъ трѣбва да е преживѣлъ, да се е радвалъ, възхищавалъ, да е плакалъ предъ красотитѣ на природата, за да почувствува величието и голъвия смисълъ на днешния моментъ. Човѣкъ трѣбва да се е катерилъ по скалиститѣ склонове, да е обхождалъ кичеститѣ гори, да се е вслушвалъ въ пѣсенята на палавия планински ручей, трѣбва да се е радвалъ на красивитѣ полски цвѣта, трѣбва съ часове да се е вгледвалъ въ безкрайния морски ширъ и въ вѣчно бѣснущитѣ морски вълни, трѣбва най-сетне човѣкъ да е преживѣлъ природнитѣ стихии, за да даде съдържание и смисълъ на тия тъй малки снимки и художествени картини.

Днесъ, двѣтъ туристически дружества това на „Сърнена гора“ и ю. т. д. „Верея“ откриватъ своята изложба. Целта, както на тая така и на всички тѣхни изложби да заинтриговатъ всѣки човѣкъ да възлюби природата, да влѣзе въ нея, да я изучи, за да види, колко е нищоженъ, колко жалъкъ е човѣкътъ и неговиятъ животъ предъ живота на майката природа. Тѣзи изложби на туристѣтѣ целятъ да ни откриятъ голъмата красота и голъмата лѣчбебностъ за умствения и физически работникъ.

И наистина, нищо по-величествено нѣма отъ величието и красотата на природата. Всичко въ живота и културата се промѣня, ражда се, живѣе, умира, а майката природа е все тъй млада, красива, девствена, неопозната отъ никого.

Спомнете си голъмитѣ природни сили. Спомнете си землетръса, циклона, толкова дребни природни шепи, които потопиха въ сълзи хилядитѣ човѣшки сжщества.

Необятна и велика е майката природа! Никой не може да смути нейния животъ. Тя ни е създала да се радваме на нейната величавостъ и да благодаримъ нейното велико име — нейния великъ създателъ.

И както великия човѣкъ не мисли за отмъщение, а винаги отъ своята висота опрощава и дарява съ своята щедростъ всичко добро, тъй и великата природа дарява човѣку толкова много благодатъ.

Щедра и благодатна е природата къмъ своето талено дете — човѣка.

Но колко тя е неблагоприятна когато вижда какъ небреженъ е човѣка къмъ нейнитѣ богатства и красоти.

Неблагодарна е природата, неблагоприятенъ е създателътъ, когато вижда, че човѣкътъ въ своята заблуда не може да се радва и използва голъмитѣ богатства въ природата, които ще го направятъ щастливъ въ всѣко отношение.

Нѣма народъ, който тъй да не познава отечеството си, както нашия българинъ. А нашето отечество не отстъпва по нищо отъ ония страни, които се гордѣятъ съ своитѣ красоти. Красиви сж полята, горитѣ, балканитѣ, хълмовете, красиви сж моретата на нашето любимо отечество.

Трѣбва човѣкъ да влѣзе въ пазвитѣ въ гънкитѣ на нашата хубава родина, за да види наистина, тая омайна красота на България! Не напразно великиятъ нашъ поетъ Вазовъ, този голъмъ туристъ, се възхищава отъ голъмата красота на природата, и своето въз-

хищение той излѣ въ безсмъртната своя ода: „Отечество“, дето казва:

Отечество любезно, какъ хубаво си ти.

Впросътъ за обичъ на Родината е прегърнатъ отъ много институти. Той е пригърнатъ и отъ просвѣтното министерство, но най-ревностенъ неговъ защитникъ е съюза на българскитѣ туристи. Тѣ сж единичкитѣ пионери, които непрестанно бродятъ изъ красивитѣ кѣтове на България, непрестанно величатъ нейнитѣ красоти и въздигатъ предъ своитѣ сънародници нейното име. Тѣ желаятъ всѣки българинъ да влѣзе въ тая красива наша природа, да изучи нейнитѣ богатства и да ги използва.

Всички ние, които сме се събрали тукъ нека помогнемъ на това дѣло. Нека всички ние се трогнемъ отъ безсмъртнитѣ слова на швейцарския ученъ живѣлъ презъ 17 вѣкъ, Русо, който още тогава преди вѣкове, е казалъ: основитѣ на всѣко възпитание се състоятъ въ думитѣ природа и свобода. Той казва: „Елате въ природата, ако искате да станете добри и богати“.

И наистина, въ природата ние ще бждемъ и добри и богати. Трѣбва уметото ѝ упознаване, трѣбва целесъобразното ѝ използване, трѣбва нейното запазване, запазване на нейната девственостъ, нейното минало, задачи, които си е поставилъ съюза на туриститѣ.

Нека днешната изложба допринесе привличане на още повече туристи въ тѣхнитѣ редове.

Видинския клонъ „Бонония“. — На 26 януарий 1930 година се състояло общо годишно редовно събрание. Приетъ е отчетътъ на настоятелството за периода отъ 1. I. 1929 година до 31. XII. 1929 година.

Презъ годината е имало:

а) приходъ 29,382.40 лв.

б) разходъ 9,495.30 „

в) чистъ приходъ 19,887.10 лв.

Клонътъ брои 96 члена, отъ които 16 жени и 80 мъже. Отъ тѣхъ само 56 сж напълно изправни предъ клоновата каса. Списанието „Български туристъ“ е плазирано въ 50 броя.

Централно настоятелство. — По инициативата на Б. Т. Д. е станала една срѣща между Юношеския туристически съюзъ и Ски клубъ, въ която е решено да се държатъ отъ името на тритѣ организации единъ цикълъ отъ сказки презъ м. февруарий т. г. върху „Проблемата на зимния туризъмъ“. Сказкитѣ ще се изнесатъ отъ г. г. проф. д-ръ Василъ Молловъ, проф. д-ръ Пар. Стояновъ, председателя г. Пав. Делирадевъ и отъ г. Алекс. Динковъ отъ Бълг. ски клубъ.

Проблемата на зимния туризъмъ е още нова за България и е отъ голѣмо значение за всички туристическиори, които правятъ излети презъ зимата.

Търново. — Двадесетъ и второто редовно общо годишно събрание на клона се състояло на 26 т. м. Отчета билъ изслушанъ съ най-голѣмо внимание. Критиката била напълно обективна и дала упътвания за бждещата дейностъ.

Събранието преизбрало излизащитѣ по жребие членове на настоятелството и то въ заседанието си отъ 29 т. м. се конституирало така:

1. Председателъ Цоню Ст. Гергановъ, директоръ на Търновската популярна банка.

2. Подпредседателъ Иванъ М. Заяковъ, пом. контрольоръ въ Българската народна банка.

3. Секретаръ Ангелъ Д. Михайловъ, счетоводителъ на Търновската популярна банка.

4. Касиеръ Стоянъ Н. Бояджиевъ, секретаръ-счетоводителъ на Търновската подвижна земледѣлска катедра.

5. Помощникъ касиеръ Стоянъ Атанасовъ, касиеръ на Българската народна банка.

6. Домакинъ Цачо Д. Тодоровъ, счетоводителъ на Българската народна банка.

7. Библиотекаръ Кирилъ п. Василевъ, книгководителъ въ Търновска търговска банка.

8. Съветникъ Леонъ Филиповъ, кондукторъ въ Търновската окръжна постоянна комисия.

9. Съветникъ Йорданъ Константиновъ, пом. аптекаръ.

10. Съветникъ Борисъ Георгиевъ, контрольоръ въ Търновската смѣтна палата.

11. Съветникъ Христо П. Сауловъ, търговецъ-манифактуристъ.

За контролна комисия се избраха: Петъръ Хаджиниколовъ, директоръ на Търновска търговска банка; Петъръ Парашкевовъ, директоръ на Търновската търговска гимназия и Стефанъ Ив. Киселовъ, пом. контрольоръ на Българската търговска банка.

Събранието избра по седемъ члена за излетната и увеселителната комисии. Първата се конституира съ председателъ Никола Живковъ, сжд. кандидатъ и Секретаръ Иванъ Вълчановъ, художникъ — гимназиаленъ учителъ.

Единодушно се взе решение членоветѣ отъ Настоятелството и разнитѣ комисии да си помагатъ презъ годината и да развиятъ максимални усилия за развитието въ всѣко отношение на клона ни и дейността му.

Враца. — Клонътъ „Веслецъ“ устройва парична лотария за довършване на дружествениятъ домъ и залесяване на мѣстността „Калето“ около него. Лотарията е вече разрешена отъ министерството на търговията, промишлеността и труда съ предписание № 12253 отъ 21. XII. 1929 год. Тя се състои отъ 20,000 билета отъ по 10 лв. единиятъ, отъ които 381 печелятъ общата сума 40,000 лв. Печалбитѣ сж разпредѣлени както следва:

1×5,000= 5,000

10×1,000=10,000

20× 300= 6,000

100× 50= 5,000

200× 20= 4,000

Всичко 40,000 лв.

За реализиране на предвиденитѣ печалби, умоляватъ се клоноветѣ на Б. Т. Д. да укажатъ най-голѣмо съдействие за плазирането на билетитѣ.

За довършване на домътъ и изплащане на задълженията къмъ разни корпорации и частни лица, ученолюбивото д-во „Развитие“ (читалището въ градътъ) е отпуснало на клона салона за даване на единъ филмъ „Следъ пожара въ Русия“. Приходитѣ ще бждатъ за въ полза на клона.

— По инициативата и подкрепата на нѣколко дружествени членове, се построи отъ домътъ до долината на рѣчкиската „Скакля“ люшъ за зименъ спортъ съ целъ да се привлечатъ повече посетители на домътъ и проагитиране въ тѣхъ идеята на туризма.

Долна-бана. — Клонътъ е устройлъ две седянки. И дветѣ сж били много добре посетени. Ладени сж и три вечеринки: първата на 8 януарий въ Долна-бана, втората — въ с. Радуилъ и третата — въ с. Костенецъ, съвмѣстно съ тамошнитѣ туристи. На последната вечеринка председателя на клона въ Долна-бана г. Ат. Цвѣтковъ е говорилъ за значението на туризма и значението на клона въ Костенецъ.

СКРЪБНА ВЕСТЬ. — На 16 февруарий 1930 г. се е поминалъ Иванъ Цв. Бояджиевъ, на възраст 51 година, членъ на Търновския клонъ. Лека му прѣстъ!

СЪДЪРЖАНИЕ. — Каницъ, русалийскиятъ походъ; З. П., На Коледа изъ Рила; В. Хрисикъ, Туристическото движение въ Ромжния; Ст. Велковъ, Андаа; Алпийски музей; Туристическиятъ интересъ къмъ България. Книжнина. Дружественъ животъ. Снимка изъ Рила на В. Поповъ.